

VÕORSÕNADE LESIKON

VÕÕRSÕNADE LEKSIKON

8., põhjalikult ümber töötatud trükk

Eduard Väari, Richard Kleis, Johannes Silvet,
Tiina Paet ja Tuuli Rehema

Peatoimetaja Tiina Paet

Eesti Keele Instituut
Kirjastus Valgus

Toimetajad: Tiina Paet, Tuuli Rehemaa, Katrin Kuusik, Argo Mund, Kaspar Kolk (etümoloogia), Ülle Viks (morfoloogia)

Konsultandid: Raul Eamets (majandus), Tiiu Erelt (keeleteadus), Helen Geršman (araabia keel), Toomas Hiio (sõjandus), Hurmi Jürjenson (tehnika, infotehnoloogia), Madis Jürviste (prantsuse keel), Margus Kolga (sõjandus), Kaspar Kolk (ladina, kreeka keel), Malle Kuum (farmatseutika), Urmas Laansoo (botaanika), Tiina Leemets (ortograafia, morfoloogia), Aleksander Maastik (keskkonnakaitse), Olle Mirme (filmindus), Sirje Mäearu (ortograafia, morfoloogia, kokandus), Maret Nukke (jaapani keel), Toe Nõmm (sõjandus), Heido Ots (tehnika), Mattias Palli (õigeusu terminoloogia), Pille Petersoo (kokandus), Jaak Põlluste (meditsiin), Peeter Päll (keelte ja rahvaste nimetused, hääldus), Kristiina Ross (heebrea keel), Kaidi Rätsep (türgi keel), Heete Sähkai (itaalia, hispaania keel), Vello Salo (katoliku terminoloogia), Sven-Erik Soosaar (etümoloogia), Heidi Soosalu (seismoloogia), Ilona Tragel (keeleteadus), Kalle Truus (keemia), Helena Uleksin (muusika)

Tehniline tugi: Indrek Hein, Andres Loopmann, Tiina Puolakainen, Ain Teesalu

Tehnilised tööd: Kaja Kruusmaa

Küljendanud: Astrid Värv

Kaane kujundus: Aadam Kaarma

Leksikon on valminud Eesti Keele Instituudi sõnastikusüsteemis **LEX**.

Leksikoni valmimist on toetanud Haridus- ja Teadusministeerium programmist „Eesti keel ja kultuurimälu (2008–2011)“.

Õigused: autorid ja kirjastus Valgus, 2012

ISBN 978-9985-68-275-3

www.kirjastusvalgus.ee

Trükkinud trükikoda Pakett

SAATEKS

Siinne „Võõrsõnade leksikon” on kirjastuse Valgus „Võõrsõnade leksikoni” kaheksas trükk (leksikoni esmatrükk 1961, Eesti Riiklik Kirjastus), mida on täiendanud ja toimetanud Eesti Keele Instituudi leksikograafid koostöös erialakonsultantidega. See raamat on mõeldud kõigile, keda huvitab võõrsõnade õigekiri, tähendus, muutmine või päritolu.

Eestis on „Võõrsõnade leksikoni” traditsioon vaid mõnevõrra lühem kui õigekeelsussõnaraamatu traditsioon, ulatudes 1930. aastasse (esimene õigekeelsussõnaraamat ilmus 1918. a). Usutavasti on „Võõrsõnade leksikon” õigekeelsussõnaraamatu ja seletussõnaraamatu kõrval üks kasutatavamaid sõnastikke. Varasemad „Võõrsõnade leksikonid” on olnud kirjeldavad sõnaraamatud, ent kaheksas trükk on saanud noolviidete ja morfoloogia lisamisega ka soovitusliku aspekti.

Teiskeelsete vastavate sõnastike hulgast on „Võõrsõnade leksikonile” kõige lähem soomekeelne „Sivistyssanakirja”. Võrreldavad on ka ingliskeelne „Oxford Dictionary of Foreign Words and Phrases” ja saksakeelne „Duden. Das große Fremdwörterbuch. Herkunft und Bedeutung der Fremdwörter”.

Üks vanimaid eesti sõnakogusid on Ferdinand Johann Wiedemanni „Ehstnisch-deutsches Wörterbuch” (1869), mis sisaldab ohtralt nii laen- kui ka võõrsõnu. Päris esimene, Herbert Haljaspõllu koostatud „Võõrsõnade leksikon” ilmus aastatel 1930–1931 vihikutena ja sisaldas 18 000 märksõna ning sententsikogu (6000 märksõna). 1933. a tuli trükist H. Haljaspõllu „Väike võõrsõnastik”. August Voldemar Kõrvi 1935. a „Õpilase võõrsõnastik” (sisaldas 6000 võõrsõna ja võörnime) on koostatud „Eesti õigekeelsus-sõnaraamatu”, H. Haljaspõllu 1930.–1931. a „Võõrsõnade leksikoni” ja 1933. a „Väikese võõrsõnastiku” põhjal. 1936. a ilmus A. V. Kõrvilt „Uute ja teiste vähemtuntud sõnade sõnastik” ja 1937. a H. Haljaspõllult „Suur võõrsõnade leksikon”, mis on 1930.–1931. a „Võõrsõnade leksikoni” teine, täiendatud trükk. Veel samal aastal jõudis lugejateni ka kolmas trükk pealkirjaga „Entsüklopeediline võõrsõnastik”.

II maailmasõja järgsetel aastatel olid Eesti Vabariigi aegsed teatmeteosed keelatud, seetõttu tekkis suur vajadus uue võõrsõnastiku järele. Selle tühimiku täitis Richard Kleisi (1896–1982), Johannes Silveti (1895–1979) ja Eduard Vääri (1926–2005) koostatud „Võõrsõnade leksikon”, millest ajavahemikul 1961–1983 anti välja viis trükki. 1990. aastate keskel asusid E. Vääri ja kirjastuse Valgus toimetajad leksikoni täiendamaj ja ümber töötama. „Võõrsõnade leksikoni” 6. ja 7. trükki (ilmunud vastavalt 2000 ja 2006) lisati kokku 18 000 uut märksõna.

Eesti keeles on sõnu jagatud eri alustel. Võib eristada näiteks 1) omasõnu, mille alla kuuluvad põlis-, laen- ja tehissõnad, 2) võõrsõnu, millel on kirjalpildis võõraks peetavaid struktuurijooni (tähed *f, š, z, ž*; sõnaalguline *b, d, g*; pearõhk järgsilbil; eesti keelele võõrad häälikuühendid; järgsilbis *o*; järgsilbis pikad täis-

häälikud), ja 3) tsitaatsõnu, mis on võõrkeelest otse, mugandamata kujul eesti-keelsesse teksti võetud sõnad. Seega on pealkiri „Võõrsõnade leksikon” mõnevõrra tinglik, kuna teos sisaldab peale võõrsõnade tsitaatsõnu ja vähesel määral laensõnu.

Tiina Paet

SISUKORD

EESSÕNA 9

KASUTUSJUHEND 11

Sõnaartikkel 11

Märksõna 11

Hääldus 11

Morfoloogia 13

Etümoloogia 15

Märgendid 15

Tähenduste seletused 16

Viitamine 16

Allartikkel 17

MÄRGENDID JA LÜHENDID 18

MUUTTÜÜBID 20

8. TRÜKI TOIMETAMISEL KASUTATUD ALLIKAD 24

SÕNARAAMAT A-Y 27

EESSÕNA

„Võõrsõnade leksikoni“ (edaspidi VL) 8. trüki aluseks on Eduard Väari, Johannes Silveti ja Richard Kleisi koostatud ning 2006. a kirjastuse Valgus välja antud 7. trüki elektrooniline andmebaas, mida on põhjalikult uuendatud ja täiendatud Eesti Keele Instituudi elektroonilises sõnastikusüsteemis Lex.

Muudatusi „Võõrsõnade leksikoni“ 8. trükis on tehtud sõnaartikli igas üksuses.

Märksõnad. VL 2012 ei esita märksõnadena enam paljusid laensõnu, nagu *kuningas, kunst, masin, paber, papp, park, piht, pihtima, pipar, pirn, plaat, post, vaas, tort* jts. Kuivõrd nende sõnade varasem võõrsõnade leksikonis kajastamise põhjus oli ilmselt etümoloogia näitamise soov, siis pärast Eesti Keele Instituudi etümoloogiasõnaraamatu¹ ilmumist neid leksikonist ei leia. Üks märksõnavaliku kriteeriume ongi esinemus Eesti Keele Instituudi uues etümoloogia-sõnastikus. Mõnel juhul on siiski VLi süstemaatilise huvides laensõnu sisse jäetud, nt sarja või süsteemi kuuluvad märksõnad, nagu **rubla, arssin**. Võrreldes eelmise trükiga on välja jäetud ka osa liitsõnu, eelkõige need, mille mõlemad osad on omaette märksõnana olemas, nt *elektrimootor, elektrijuht, veterinaarmeditsiin, telefoniaparaat*. Esitada on püütud eeskätt liitsõnu, mille tähendus ei selgu osiste tähenduse põhjal ja mis on liitmisel saanud uue tähenduse, nt märksõna **polaarfront**, sest kuigi nii **polaar-** kui ka **front** on sõnastikus sees, on liitsõnal siiski omaette tähendus meteoroloogiateterminina.

Välja on jäetud osa vananenud sisuga termineid, paljud allesjäänud on saanud märgendi VAN. Ka on välja jäetud võõrkeelseid sõnu-väljendeid, millel pole termini- ega kinnisväljendi väärtust ja mille koht on pigem kakskeelses sõnaraamatus, nagu inglise *airfresh, exhibition, car, town*, saksa *noch nie dagewesenes, prantsuse baisse* jpt.

Märksõnastikku on lisatud rahvaste ja muistsete hõimude nimetusi, nt **anglosaksid, doorldased, etruskid, kimbrid**.

Lisatud on uuemaid kasutusele tulnud võõr- ja tsitaatsõnu, nt **acquis, barista, baguette, kannelloon, lounge, tortelliin** jpt.

Piiratud hulgal on sisse võetud uuemaid kõnekeelseid sõnu, uute märksõnade lisamisel on lähtutud kasutussagedusest. Erialasõnadest on rohkem meditsiini- ja kokandussõnu. Regulaarseid tuletisi enamasti ei esitata.

Pärisnimesid on VLis piiratud hulgal, peamiselt sellised, mida on võimalik ka üldnimena käsitada, nt **Knesset** (kirjutatakse ka knesset).

Ladina ja kreeka sententsid ja tsitaatmärksõnad. Võrreldes VLi eelmiste väljaannetega on mõnevõrra vähendatud kirjanduslikku päritolu sententside

¹ Eesti etümoloogiasõnaraamat. Koostanud ja toimetanud Iris Metsmägi, Meeli Sedrik, Sven-Erik Soosaar. Peatoimetaja Iris Metsmägi. Eesti Keele Instituut. Tallinn: Eesti Keele Sihtasutus, 2012.

hulka ning suurendatud üldväljendite, motode, tehnikaterminite jms osakaalu. Ladinakeelsete tsitaatmärksõnade valikus on eelistatud eestikeelsetes tekstides sagedamini kasutatavaid sõnu ja väljendeid. Ladinakeelset õigusteaduse ja meditsiini sõnavara on esitatud piiratud hulgal, sest neis valdkondades on ilmunud ladina-eesti erialasõnastikud.

Uute sõnade allikana on kasutatud muu hulgas Eesti Keele Instituudi keelenõuande elektroonilist andmebaasi, mis põhineb igapäevasel telefoni- ja meilivõõrandel, seega kajastab ka võõrsõnade kasutust eesti keeles eriti hästi, Sirje Mäearu kokandusterminite kogu, Peeter Pälli koostatud rahvaste ja keelte nimetuste andmebaasi *Linguae*, Eesti Keele Instituudi uute sõnade vahebaasi ning keelekorraldajate võõrsõnateemalisi kirjutisi.

Tähenduse seletus. Olemasolevaid seletusi on võimalust mööda ajakohastatud, tähenduste kontrollimiseks on tehtud koostööd asjatundjatega ja kasutatud võrgu-uuringuid. Sõnade puhul, mille tegelik kasutus läheb lahku keelekorralduse soovist, on antud enamasti mõlemad, nt sõnal **pasta**, mida ÕS 2006 ei soovita kasutada tähenduses 'makarontoode, makaronitoit', on VLi üheks seletuseks 'KÕNEK makarontoode; sellest valmistatud roog'.

Erinevalt varasemast kirjutatakse seletuses esinev märksõna välja, varem oli see lühendatud.

8. trüki suurim muudatus on morfoloogilise info lisamine. VLi ortograafia ja morfoloogia on üldjoontes kooskõlas ÕSi viimase versiooniga (ÕS 2006 on valitsuse määrusega kehtestatud kirjakeele normi alus).

Morfoloogiamuudatused – vt ptk „Morfoloogia”.

Etümoloogiamuudatused – vt ptk „Etümoloogia”.

Hääldusmuudatused – vt ptk „Hääldus”.

Viitamismuudatused – vt ptk „Viitamine”.

KASUTUSJUHEND

SÕNAARTIKKEL

Sõnaartikkel võib sisaldada järgmist infot:

- 1) märksõna (sõna, sõnaosa, lühend või väljend) poolpaksus kirjas, homonüüminumber,
- 2) hääldus (nurksulgudes),
- 3) morfoloogiaandmed (noolsulgudes),
- 4) etümoloogiaandmed (ümarsulgudes),
- 5) lühendite puhul lühendi alus (looksulgudes),
- 6) seletus, mille järel võib olla näide,
- 7) eriala, stiili vm märgend,
- 8) viide mõnele muule märksõnale (seletust mõista aitav või vastandsõna),
- 9) allartikkel.

Märksõna

Märksõnad on esitatud tähestikulises järjestuses sõnavahet arvestamata, poolpaksus kirjas. Tsitaatmärksõnad on kursiivkirjas. Ühes artiklis võib olla üks või mitu märksõna. Märksõnaks võib olla sõna, sõnaosa, lühend või väljend.

Märksõnad on üldjuhul ainsuses, mitmuses esitatud märksõnad on tähistatud märgendiga *pl*, nt **afropatsid** *pl*, **maurid** *pl*. Mitmussõnadel on märgend *plt* (*plurale tantum*), nt **bikiinid** *plt*.

Märksõna eri kirjapildiga variandid on ühes artiklis järjestikku, esimesel kohal on enamasti sõna, mille kasutus on sagedasem või mille vorm on lühem.

Homonüümseid märksõnu eristab homonüüminumber, nt **auto**¹, **auto**².

Mitteladina tähestikuga keeltest pärinevad sõnad või nende lähtevormid on translitereeritud vastavate tabelite järgi. Jaapani ja araabia keele puhul on lähtunud Emakeele Seltsi keeleteoimkonna soovitudest. Mitteladina, täpsemalt vene tähestikus on esitatud üksnes vene päritolu sõnade etümoloogilised lähtevormid.

Hääldus

Hääldus antakse nendel tsitaatsõnadel, millel see erineb kirjapildist, ja ka mõnel muul sõnal, millel on vaja näidata rõhku. Palatalisatsiooni ei näidata. Hääldus on nurksulgudes püstkirjas. 8. trükis kirjutatakse välja kogu märksõna hääldus, nt *mea culpa*, *mea maxima culpa* [mea kulpa mea maksima kulpa]. Pigem

pikana häälduvad häälikud märgitakse häälduses kahe tähega, pikkuskriipse ei tarvitata, nt **arete** [aretee]. Enamasti on antud lähtekeele hääldus, mõnel juhul ka mugandhääldus.

Rõhku näidatakse juhul, kui see ei ole esisilbil ja kui rõhk ei lange pika vokaali või diftongiga silbile. Morfoloogiaosas näidatakse rõhku kahe märgiga: III-vältelist rõhusilpi tähistatakse graavisega (˘), I- ja II-vältelist silpi akuudiga (˙), mis asuvad rõhulise silbi esimese vokaali ees, nt **all`ergia**, **all`ergiline**. Hääldusväljal märgib vältest sõltumata kõiki rõhulisi silpe keskpunkt (·) vokaali ees, nt **aigrette** [egr-et] või **elektro-** [el-ektro]. Rõhu asukohta ei ole märgitud kolme- ja neljasilbilistel sõnadel, kus pearõhk on varem olnud lõppsilbil, nt *ad-jutant*, *mandoliin*, *imperatiiv*, ja kus võib pearõhu panna nii esimesele kui ka viimasele silbile.

Silbipiiri märgitakse pöördseidiiga, nt **deus** [de_˘us].

Kuigi tsitaatsõnu tuleks reegli järgi hääldada nagu võõrkeeles, kust nad pärinevad, ei saa võõrkeele hääldusreegleid automaatselt eesti keeles rakendada. Arvestada tuleb eesti keele häälduse ja grammatika võimalusi ning traditsiooni.

„Võõrsõnade leksikoni” hääldusjuhend peab sobima paljude keelte häälduse märkimiseks, seega saab märgitud hääldus olla üksnes ligilähedane. Häälduse märkimisel ei kasutata rahvusvahelist foneetilist tähestikku ega muud väga täpset süsteemi. Täpse häälduse leiab vastava keele sõnastikust.

Ladina keele hääldus on märgitud Eestis saksa mõjul kujunenud traditsiooni järgi, ladina vokaali pikkus on tähistatud ainult rõhulises silbis, üldjuhul tuginedes „Oxford Latin Dictionary” andmetele.

Häälikute edasiandmisel piirduetakse eesti kirjaviisi tähtedega, kasutades lisaks järgmisi erisümboleid:

ð – heliline hammashäälik nagu inglise sõnas *the* või *other*, nt **farthing** [faaðing].

ə – ebamäärane (redutseeritud) täishäälik nagu inglise sõnas *about*, meenutab eesti ö-d, nt **barrister** [baristə(r)].

θ – helitu hammashäälik nagu inglise sõnas *thin* või *path*, lihtsamas häälduses *t* või *f*, nt **anthem** [änθəm].

w – põgus *u*-häälik nagu inglise sõnas *win* või *u* ja *v* vahepealne häälik, nt **catwalk** [kätwook].

(n) – märgib eelneva täishääliku ninahääldust (nasalisatsiooni), mis on tüüpiline prantsuse ja portugali keelele, nt **à quatre mains** [ak-atr mä(n)].

(r) – nõrgalt häälduv *r*, nt **army** [aa(r)mi].

˘ – silbipiir, nt **šiiit** [ši_˘iit].

Kui sõnal on eesti keele välja kujunenud lähtekeelsest mingil määral erinev mugandhääldus, on esitatud nii originaalkeele hääldus kui ka eesti mugandhääldus, nt ingliskeelne **catering** [keitəring] ja [keitering]. Mõnel sõnal on antud mitme keele hääldus, nt sõna **saint** [pr sä(n), ingl seint].

Morfoloogia

Morfoloogiline info antakse kõigile märksõnadele, v.a tsitaatsõnad ja -väljendid, pärisnimed, lühendid, sõnaühendid ja allmärksõnad.

Märksõna vorm. Käändsõna on tavaliselt ainsuse nimetava vormis; kui sõna kasutatakse eeskätt mitmuses, siis mitmuse nimetava vormis. Pöördsõna on *ma*-tegevusnime vormis.

Morfoloogiline info on märksõna järel noolsulgude < > vahel, kus esitatakse muutevormid, tüübinumber ja sõnaliik, nt **adjöö** <adj`öö *interj*>, **efekt** <ef`ekt efekti ef`ekti 22e s>, **efektiivne** <efekt`iiv|ne -se 2 *adj*>, **efektitsema** <ef`ektitsema 27 v>, **kino** <kino k`inno 17 s>, **lueetiline** <lueetili|ne -se -st 12 *adj*>, **president** <presid|`ent -endi -`enti 22e s>.

Muutevormid. Esikohal on sõna algvorm: käändsõnal ainsuse nimetav, pöördsõnal *ma*-tegevusnimi, algvormi positsioonis antakse ka muutumatu sõna. Muutuva sõna algvormile võib järgneda veel mõni muutevorm, kui selles esinev tüvi erineb algvormi tüvest. Muutevormi tüvi on püstkirjas, muutelõpp (kui see on olemas) on kursiivis, nt lueetilis*t*, ef`ektitsema.

Mitmusliku märksõna järel on mitmuse märgend *pl*, kuid kõik muutevormid antakse üldjuhul ainsuses, et näidata ka mitmusliku sõna ainsuse kuju, nt **akadid** pl <akad -i 2e s>, **hetiidid** pl <het|`iit -iidi -`iiti 22e s>.

Ainult mitmuses kasutatavatel sõnadel on märgend *plt* (*plurale tantum*) ja mitmuslikud muutevormid, nt **bikiinid** plt <bik|iinid -`iinide 22e s>.

Liitsõnad esitatakse ainult sõna viimase komponendi muutevormid, vormide ees on märk +, nt **kameraaltööd** pl <+ t`öö 26i s>, **luminofoorlamp** <+ l`amp lambi l`ampi 22e s>.

Märksõna käsitletakse liitsõnana sageli ka siis, kui ta sisaldab võõrsõna tähenduslikke komponente, mis eesti keele seisukohalt liitsõnaosad ei ole. Komponentideks jagamine võimaldab selgemalt esitada morfoloogiliselt ja tähenduslikult olulisi komponente, nt **metastaatiline** <+ staatili|ne -se -st 12 *adj*>, **polüeed** <+ `eed|er -ri 2e s>.

Muutevormides kasutatakse morfonoloogilist transkriptsiooni, st näidatakse silbi III vältet graavisega (´) ja ebareeglipärast rõhku akuudiga (˘). Välte- ja rõhumärgid asuvad silbituuma ehk silbi esimese vokaali ees (nt ef`ekt, esse´istika). Reeglipärast rõhku ei näidata. Reeglipäraseks loetakse rõhku, mis asub esimesel silbil (nt hevea, mastiks) või pikka vokaali või diftongi sisaldaval järgsilbil (nt matemaatika). Näitamata jääb ka rõhk, mis langeb kokku III vältega – sel juhul näitab vältemärk ka rõhu asukohta (nt asal`ea, rem`iks, esse`ist).

Algvormile lisatavad muutevormid esitatakse lühendatud kujul, st vormide ühist algusosa ei korrata (arvestades ka transkriptsioonimärke). Algvormis näitab ühisosa piiri püstkriips, järgnevates vormides asendab ühisosa teksti sidekriips, nt <presid|`ent -endi -`enti..> = <presid`ent presidendi presid`enti..>. Kui muutevorm kattub püstkriipsule eelneva ühisosaga, märgib järgnevat vormi ainult sidekriips, nt <bravuurika|s -..> = <bravuurika|s bravuurika..>. Lühendamist ei toimu, kui ühisosa on lühem kui kolm tähemärki, nt <ef`ekt efekti ef`ekti..>.

Tüübinumber juhib kasutaja muuttüüpide tabeli juurde (vt ptk „Muuttüübid”), milles oleva tüüpsõna põhivormid on eeskujuks ülejäänud muutevormide moodustamisel. Tüübinumber puudub muutumatutel sõnadel, nt **adjöö** <adj`öö *interj*>.

Alltüüpe eristav vokaal noomeni e käändsõna tüübinumbri järel näitab mitmuse osastava (pl part) vokaallõppu, nt **bakaalkaup** <+ k`aup kauba k`aupa 22u s> (pl part: + k`aupu), **hopakk** <hop|`akk -aki -`akki 22e s> (pl part: hop`akke) või tüvevokaali *i* muutumist *e*-ks *id*-lõpu ees, nt **artikkel** <art`ik|kel -li 2e s> (pl part: art`ikleid), **korallkala** <+ kala 17u s> (pl part: + kalu).

Kui tüübinumbri järel alltüübi vokaali ei ole, siis jääb mitmuse osastavas püsima ainsuse tüvevokaal, nt **dumping** <dumping -u 2 s> (pl part: dumpinguid), **gala** <gala 17 s> (pl part: galasid).

Neis tüüpides, kus mitmuse osastava vokaal on kõigil sõnadel sama, ei ole alltüüpe ja mitmuse vokaal leitakse tüüpsõna järgi, nt **tehnikum** <tehnikum -i 19 s> (pl part: tehnikume – nagu seminare).

Paralleeltüübid. Kui üks ja sama sõna võib muutuda kahe muuttüübi järgi, antakse sõnale kaks tüübinumbrit (nt 11~9, 19~2e). Küsimärk teise tüübinumbri järel (nt 12~10?) osutab sekundaarsele muuttüübile, mille vorme kasutatakse vähem. Paralleeltüüpide puhul tuleb põhivormide moodustamist vaadata kahe tüüpsõna alt. Nt

akvaarium <akv`arium -i 19~2e s> nagu

19 (seminar): akv`arium akv`ariumi akv`ariumi akv`ariumi,

pl: akv`ariumide akv`ariume,

2e (number): akv`arium akv`ariumi akv`ariumit, pl: akv`ariumite akv`ariumeid.

kristlane <kr`istla|ne -se -st 12~10? s> nagu

12 (oluline): kr`istlane kr`istlase kr`istlast kr`istlasse, pl: kr`istlaste kr`istlasi,

10 (soolane): kr`istlane kr`istlase kr`istlast –, pl: kr`istlaste kr`istlaseid.

Suurema muutmiserinevuse korral (nt kui sõna välde varieerub või kui sõna võib olla nii muutumatu kui ka käänduv) antakse mitu morfoloogilise info kirjet:

aula <aula 16 s; `aula 1 s>, **inkognito** <ink`ognito *adv*; ink`ognito 1 s>,

kolhoosnik <kolhoosnik -u 2 s; kolh`oosn|`ik -iku -`ikku 25 s>.

Sõnaliigimärgendeid võib olla mitu, kui sõna kuulub eri sõnaliikidesse, kuid käänamises erinevusi ei ole, nt

blond <bl`ond blondi bl`ondi 22e s, *adj*> (pr) valgetverd, heledajuukseline.

Kui sõna eri tähendused kuuluvad eri sõnaliikidesse, esitatakse sõnaliik iga tähenduse juures ka eraldi, nt

stiilikas <stiilika|s - 2 *adj*, s> **1. adj** hea stiiliga, väljenduslaadilt ilmekas; **2. s** KÕNEK stiilipidu, kus kantakse kindlas stiilis kostüüme,

stopp <st`opp *interj*; st`opp stopi st`oppi 22e s> (< ingl *stop* seisma panema, peatama; peatus) **1. interj** seis!, peatu!, pea kinni!; **2. s** seisak, peatus; TEHN seiskar.

Etümoloogia

Etümoloogias näidatakse nii märksõna päritolu kui ka lähtevormi tõlget. Kui märksõnu on artiklis mitu ja mõni nende osa kordub, siis seda etümoloogilises infos ei korrata, nt **heteroplaasia** (< *hetero-* + kr *plasis* kujundamine), **alloplaasia** (< *allo-*). Kui sõnaosised esinevad sõnaraamatus omaette märksõnadena, on etümoloogiaosas viited, mis juhatavad etümoloogiat vaatama vastava märksõna juurest. Sageli on etümoloogiline seos esitatud ka seletuse tekstis samatüvelise sõna allajoonimisega. Kui seletuses esineb vastav sõnaosis allajoonitud viitena, siis etümoloogiaväljal seda ei korrata, vaid jooneviite järgi tuleb vaadata etümoloogiat vastava märksõna juurest, nt märksõna **linearmootor** sõnaosis *mootor* on allajoonitud viitena seletuses, seega etümoloogiaosas viidet sõnale *mootor* ei ole.

Etümoloogiaosas näidatakse sõna tähenduslikke komponente, ehkki sõna võib olla eesti keelde laenatud tervikuna. Üldjuhul on etümoloogias esitatud keel, milles sõna selles tähenduses ja eesti vastele lähedasel häälikulisel kujul esimesena esines; kaugema päritolu näitamise korral on osa keeli (milles tähenduslikud või häälikulised muutused pole olnud nii suured) laenamiste reast välja jäetud. Euroopa keeltes levinud rahvusvahelistel sõnadel, mis on moodustatud peamiselt vanakreeka ja ladina tüvede põhjal, ei ole toodud keelt, milles sõna nüüdisaegses tähenduses esimesena esines, vaid on otse viidatud algkeelele, välja arvatud juhul, kui sõna esinemine viitab peamiselt mingile kitsamale kultuuriareaalile.

Nool (<) etümoloogilise vaste ees märgib, et sõna tähendus on eesti keeles algkujuga võrreldes oluliselt muutunud või et sõna on tekkinud etümoloogiliste osiste liitmisel: sel juhul on sõnaosiste vahel märk +. Kui sõna esineb algkeeles samas tähenduses kui eesti keeles, siis etümoloogia ees noolt ei ole. Kui sõna on laenamise käigus omandanud uue tähenduse, on algkeele põhitähendus antud etümoloogia tõlkes, nt **raadius** (< ld *radius* kodar, kiir, raadius). Etümoloogia tõlge on antud ka juhul, kui eesti keeles on sõnal kitsam, spetsiifiline, algkeeles aga üldisem tähendus, nt **radža** (sanskri *rājā* kuningas, valitseja). Jutumärgid etümoloogia tõlkes näitavad, et tõlgitav väljend on ka originaalkeeles kasutusel kujundlikus tähenduses, nt **hot dog** (Ameerika ingl „kuum koer”).

Ladina ja vene tähestikus sõnad on nende üldkasutataval keeleomasel kirjalikul kujul ilma lisamärkideta. Muid tähestikke kasutavate keelte sõnad on esitatud kas rahvusvaheliselt käibivas või mõnel juhul ka eestipärasel transliteeratsioonis, mis annab võimalikult täpselt edasi eelkõige nende kirjaipilti, mitte hääldust. Hiina sõnad on esitatud *pinyin*-transliteratsioonis.

Märgendid

Märgendid näitavad valdkonda, sagedust, stiilitasandit jm. Märgend käib selle märksõna kohta, mille järel ta paikneb, nt **imitaator**, **simulaator** KÕNEK tähendab, et kõnekeelne on ainult *simulaator*.

Märksõnale lisatud erialamärgend ei tähenda tingimata, et vastav sõna oleks kitsa eriala termin, vaid et sõna on selles valdkonnas kasutusel. *Ka* valdkonna

märgendi ees tähendab, et märgend ei hõlma kogu kasutusala, vaid üks ja sama tähendus on nii üldkeeles kui ka terminina, nt **kakofoonia** ka MUUS. Vt ka ptk „Märgendid ja lühendid”.

Tähenduste seletused

Kui sõna eri tähenduste valdkonnad on lähedased ja seletuste sisuline erinevus väike, eristab tähendusi semikoolon. Üksteisest sisult või valdkonnalt kaugemad seletused on eristatud numbritega. Täheenduste märkimisel on üldjuhul eespool üldkeelne, levinum tähendus, seejärel erialane; enne on ajalooline, siis tänapäevane tähendus.

Lühendi juures seletatakse enamasti, mille lühend ta on, tähenduse leiab vastava märksõna juurest, nt **R. S. V. P.**, lüh sõnadest *répondez s'il vous plaît*.

Viitamine

Märksõnaviited

1. Noolviide suunab soovitatava sõnaartikli juurde, kus ebasoovitavat sõna enam ei korrata. Nool võib viidata näiteks soovitatavale sõnakujule, nt **aria-lased** pl → *aarjalased*, võõrkeelselt sõnalt mugandile, nt **à jour** (pr) → *ažuur*, vananenud erialaterminilt kehtivale, nt **arboretum** → *dendraarium*.

2. Vt-viidet kasutatakse juhul, kui nii viidatav kui ka viidatud märksõna on võrdselt kasutuses ja tähendavad sama. Vt-viite puhul leiab viidatud märksõna koos morfoloogia ja etümoloogiaga viidatava märksõna artiklist.

Seletuses esinevad viited

Suure algustähega üldtähendusviited on artikli lõpus ja käivad sõna kõigi tähenduste kohta. Väikese algustähega tähendusviited on kasutuses ühe tähenduse juurest viitamisel. Kui sõna eri tähendused ei ole numbritega liigendatud, võib viide parema loetavuse huvides olla eristatud sulgudega.

1. Noolviidet kasutatakse juhul, kui ühes tähendustest soovitatakse mõnd teist sõna, nt **fritüür 1.** kuum rasvaine; rohkes rasvaines praetud toit; **2.** → *fritter*.

2. *Vastand* viitab selle konkreetse tähenduse vastandtäheendusega sõnale, nt **dorsaalne** selgmine, seljapoolne, selja pool asetsev (vastand *ventraalne*); käe-seljapoolne (vastand *palmaarne*); jalaseljapoolne (vastand *plantaarne*).

3. Vt-viide on seletuses näiteks juhul, kui märksõna kasutatakse ühe valdkonna tähenduses mitmuses, nt **amfiib 1.** ZOO vt *amfiibid*, või võõrkeelne sõna on ühes tähenduses mugandunud, nt **click** INFO vt *kliik*¹.

4. Vt ka-viide võib viitealuse tähenduse mõistmisele midagi juurde anda, nt **aparell** ka MER kaldne sissesõidutee v platvorm, vt ka *ramp*.

5. Seletuses alla joonitud sõnad viitavad leksikonis märksõnadena esinevatele sõnadele. Viitele võib olla lisatud tähendusnumber (sulgudes).

Etümoloogiaviited – vt ptk „Etümoloogia”

Allartikkel

Sõnaartikli lõpus oleva(te) allartikli(te) märksõnadeks ehk allmärksõnadeks võivad olla põhimärksõnaga seotud sõnaühendid või liitsõnad, nt märksõna **adaptatsioon** allmärksõna on **silma adaptatsioon** ja **hoki** artiklist leiab liitsõnad **jäähoki**, **maahoki** ja **saalihoki**. Allartikliks võib olla ka märksõna mitmuse vorm, kui seda kasutatakse mingis teises tähenduses, nt **graatsia** allmärksõna on **graatsiad** 'Vana-Rooma ilu- ja rõõmujumalatarid'.

Üldjuhul on allartikkel tähenduse seletuse osa ja näitab märksõna eri kasutusvõimalusi. Osa allartikleid ei ole niivõrd tähenduse teadasaamiseks kui pigem näited, millele pole eraldi märksõnana viidatud.

MÄRGENDID JA LÜHENDID

VALDKONNAMÄRGENDID

AIAND = aiandus
AJ = ajalugu
ANAT = anatoomia
ANTR = antropoloogia
ARHEOL = arheoloogia
ARHIT = arhitektuur
ASTR = astronoomia
BIBL = bibliograafia
BIOL = bioloogia
BOT = botaanika
DIPL = diplomaatia
EH = ehitus
EL = elektrotehnika; elektroonika
ETN = etnoloogia
FARM = farmaatsia
FIL = filosoofia
FILM = filmindus
FOLKL = folkloor
FOT = fotograafia
FÜSIOL = füsioloogia
FÜÜS = füüsika
GEOD = geodeesia
GEOGR = geograafia
GEOL = geoloogia
HÜDROL = hüdroloogia
INFO = infotehnoloogia; informaatika
JUR = juriidika, õigusteadus
KEEM = keemia
KIRJ = kirjandus(teadus)
KOK = kokandus
LENN = lennundus
LGV = lingvistika
LOOG = loogika
MAJ = majandus(teadus)
MAT = matemaatika
MED = meditsiin
MER = merendus
METEOR = meteoroloogia

METS = metsandus
MINER = mineraloogia
MUUS = muusika
MÄEND = mäendus
MÜT = mütoloogia
PALEONT = paleontoloogia
PED = pedagoogika
POL = poliitika
PSÜHH = psühholoogia
PÖLL = põllumajandus
RELIG = religioon
SOTSIOL = sotsioloogia
STAT = statistika
SÕJ = sõjandus
ZOOOL = zooloogia
TEHN = tehnika
TEKST = tekstiil
TRÜK = trükkindus
VET = veterinaaria
ÖKOL = ökoloogia

STILIMÄRGENDID

HRV = harva esinev
KÕNEK = kõnekeelne
MRD = murdesõna
NÕUK = nõukogulik
PILTIL = piltlik
SLG = slängisõna
VAN = vananenud

GRAMMATILISED MÄRGENDID

abl = ablatiiv, alaltütlev kääne
adj = adjektiiv, omadussõna
adt = aditiiv, suunduv kääne
adv = adverb, määrsõna
ak = akusatiiv, sihitav kääne
dem = deminutiiv, vähendussõna
fem = feminiinum, naissugu
gen = genitiiv, omastav kääne

imp = imperatiiv, käskiv kõneviis
 ind = indikatiiv, kindel kõneviis
 inf = infinitiiv, tegevusnimi
 interj = interjektsioon, hüüdsõna
 ipf = imperfekt, lihtminevik
 ips = impersonaal, umbisikuline tegu-
 mood
 mask = maskuliinum, meessugu
 n = neutrum, kesksugu
 nom = nominatiiv, nimetav kääne
 num = numeraal, arvsõna
 part = partitiiv, osastav kääne
 partits = partitsiip, kesksõna
 perf = perfekt, täisminevik
 pl = pluural, mitmus
 plt = *plurale tantum*, mitmussõna
 pn = pärisnimi
 prees = preesens, olevik
 pret = preteeritum, üldminevik
 ps = personaal, isikuline tegumood
 s = substantiiv, nimisõna
 sg = singular, ainsus
 superl = superlatiiv, ülivõrre
 v = verb, tegusõna

KEELTE LÜHENDID

ar = araabia keel
 germ = germaani keeled
 hbr = heebrea keel
 hisp = hispaania keel
 holl = hollandi keel
 ingl = inglise keel
 isl = islandi keel
 it = itaalia keel
 jpn = jaapani keel
 kr = kreeka keel
 ld = ladina keel
 port = portugali keel
 pr = prantsuse keel
 prs = pärsia keel
 rts = rootsi keel
 sanskr = sanskriti keel
 Skand k-d= Skandinaavia keeled
 sks = saksa keel
 tat = tatari keel
 trg = türgi keel
 ukr = ukraina keel
 ung = ungari keel
 vn = vene keel

MUUTTÜÜBID

Muuttüüpi tähistab tüübinumber. Samasse muuttüüpi kuuluvad sõnad, mis muutuvad ühtmoodi: neil on ühesugused vormilõpud (tunnuste ja muute-lõpu kombinatsioonid) ja ühesugune tüvevariantide kasutusviis muutevormides. Tüves toimuvad konkreetset muutusd tüüpi ei mõjuta, need on näidatud sõnaartiklis muutevormide abil, nt kuuluvad samasse tüüpi 2 kõik järgmised sõnad: **akustik** <ak`ustik -u 2 s>, **trendikas** <trendika|s - 2 adj>, **triviaalne** <trivi`aal|ne -se 2 adj>.

Kui muuttüübis on morfonoloogiliselt tingitud reeglipäraseid erinevusi, siis moodustuvad alltüübid, mida tähistab täht tüübinumbri järel.

Noomeni alltüüpe eristav vokaal tüübinumbri järel näitab:

- (a) pluurali partitiivi vokaallõppu (tähis Vpl), nt fr`anki + Vpl → fr`anke (22e), p`anka + Vpl → p`anku (22u), m`unka + Vpl → m`unki (22i);
- (b) tüvevokaali *i* muutumist *e*-ks pluurali partitiivi lõpu *id* ees, nt art`ikli + id → art`ikleid (2e), vrd p`oogna + id → p`oognaid (2).

Verbi alltüüpide vokaal *i* tüübinumbri järel näitab *i*-lõpulist lihtminevikku (ipf), nt: s`aama + ipf → s`ai (37i), vrd v`õima + ipf → v`õis (37).

Muuttüüpide kirjeldused esitatakse tabelina, mis sisaldab igast muuttüübist ja selle alltüübist ühe sõna (nn tüüpsõna) muutevorme. Kirjeldustes antakse ainult **põhivormid**, st need muutevormid, milles tulevad esile kõik erinevused sõnade muutmisel: eri tüvevariantide olemasolu ja nende kasutamine muutevormides ning eri vormilõppude variandid. Põhivormid on aluseks sama sõna ülejäänud vormide moodustamisel.

Alltüüpides jäetakse esitamata need vormid, mille moodustamine langeb kokku põhitüübi vormimoodustusega, näidatakse ainult põhitüübist erinevalt moodustatavaid vorme.

Tabelites kasutatavad tähised

` III välde

~ paralleelvormide vahel

– vorm puudub

* vormi ei kasutata kõigist tüüpi kuuluvatest sõnadest

() sekundaarne paralleelvorm

Muutelõpp on kursiivis, tüvi püstkirjas.

Alltüüpides antakse ainult põhitüübist erinevad muutevormid.

Tabelites esitatud põhivormid on aluseks teistele muutevormidele.

Suunduva käände ehk lühikese sisseütleva (sg adt) ainsuse vormi kasutatakse sageli paralleelselt ainsuse sisseütleva vormiga või selle asemel, kuid seda ei saa moodustada kõigist sõnadest, eriti neis tüüpides, kus sel vormil on spetsiifiline tüvevariant.

Noomeni ehk käändsõna põhivormid

sg nom	singulari nominatiiv	ainsuse nimetav
sg gen	singulari genitiiv	ainsuse omastav
sg part	singulari partitiiv	ainsuse osastav
sg adt	singulari aditiiv	ainsuse suunduv e lühike sisseütlev
pl gen	pluurali genitiiv	mitmuse omastav
pl part	pluurali partitiiv	mitmuse osastav

Verbi ehk pöörsõna põhivormid

ma-inf	<i>ma</i> -infinitiiv	<i>ma</i> -tegevusnimi
da-inf	<i>da</i> -infinitiiv	<i>da</i> -tegevusnimi
ind prees sg3	indikatiivi preesensi singulari 3. pööre	kindla kõneviisi oleviku ainsuse 3. pööre
ind ipf sg3	indikatiivi imperfekti singulari 3. pööre	kindla kõneviisi lihtmineviku ainsuse 3. pööre
partits pret ps	preteeritumi personaali partitsiip	mineviku isikuline kesksõna e <i>nud</i> -kesksõna
partits pret ips	preteeritumi impersonaali partitsiip	mineviku umbisikuline kesksõna e <i>tud</i> -kesksõna
ind prees ips	indikatiivi preesensi impersonaal	kindla kõneviisi oleviku umbisikuline tegumood

Noomen

tüüp	sg nom	sg gen	sg part	sg adt	pl gen	pl part
1	ohutu	ohutu	ohutut	–	ohutute	ohutuid
1e	v`oodi					v`oodeid
2	õpik	õpiku	õpikut	–	õpikute	õpikuid
2e	n`umber					n`umbreid
3	vaher	v`ahtra	v`ahtrat	–	v`ahtrate	v`ahtraid
4	ase	aseme	aset	–	asemete	asemeid
5	liige	l`iikme	liiget	–	l`iikmete	l`iikmeid
5e	kallis					k`alleid
6	mõte	m`õtte	mõtet	–	mõtete	m`õtteid
7	hammas	h`amba	hammast	–	hammaste	h`ambaid
7e	rukis					r`ukkeid
8	tütar	t`ütре	tütart	–	tütarde	t`ütреid
9	katus	katuse	katust	–	katuste	katuseid
10	soolane	soolase	soolast	–	soolaste	soolaseid
11	harjutus	harjutuse	harjutust	harjutusse	harjutuste	harjutusi
12	oluline	olulise	olulist	olulisse	oluliste	olulisi
13	s`uur	suure	s`uurт	s`uurde	suurte	s`uuri
14	`uus	uue	`uut	`uude	uute	`uusi
15	käsi	k`äe	k`ätt	k`ätte	käte	käsi
16	kõne	kõne	kõnet	*k`õnne	kõnede	kõnesid
17	elu	elu	elu	*`ellu	elude	elusid
17e	kivi					kive ~ kivisid
17i	oma					omi ~ omasid
17u	sõna					sõnu ~ sõnasid
18	nägu	n`äo	nägu	*n`äku	nägude	nägusid
18e	nuga					nuge ~ nugasid
18u	sõda					sõdu ~ sõdasid
19	seminar	seminari	seminari	seminari	seminaride	seminare
20	süli	süle	süle	*s`ülle	sülede	sülesid
21	jõgi	j`õe	jõge	j`õkke	jõgede	jõgesid
22e	r`iik	riigi	r`iiki	r`iiki	r`iikide	r`iike ~ r`iikisid
22i	k`ülm					k`ülmi ~ k`ülmasid
22u	l`eib					l`eibu ~ l`eibasid
23u	h`ein	heina	h`eina	h`eina	heinte (~ h`einade)	h`einu ~ h`einasid
23i	k`oer					k`oeri ~ k`oerasid
23e	p`oiss					p`oisse ~ p`oissid
24u	padj	padja	p`atja	p`atja	p`atjade	p`atju ~ p`atjasid
24e	tühi					t`ühje ~ t`ühjasid
24i	oder					`otri ~ `otrasid
25	õnnel`ik	õnneliku	õnnel`ikku	õnnel`ikku	õnnelike (~ õnne- l`ikkude)	õnnel`ikke (~ õnnel`ikkusid)
26	k`oi	k`oi	k`oid	–	k`oide	k`oisid
26i	p`uu				p`uude ~ puude	p`uid ~ p`uusid

Verb

tüüp	ma-inf	da-inf	ind prees sg3	ind ipf sg3	partits pret ps	partits pret ips	ind prees ips
27	elama	<i>elada</i>	<i>elab</i>	<i>elas</i>	<i>elanud</i>	<i>elatud</i>	<i>elatakse</i>
28	õppima	<i>õppida</i>	<i>õpib</i>	<i>õppis</i>	<i>õppinud</i>	<i>õpitud</i>	<i>õpitakse</i>
29	hüppama	<i>hüpata</i>	<i>hüppab</i>	<i>hüppas</i>	<i>hüpanud</i>	<i>hüpatud</i>	<i>hüpatakse</i>
30	vaidlema	<i>vaielda</i>	<i>vaidleb</i>	<i>vaidles</i>	<i>vaielnud</i>	<i>vaieldud</i>	<i>vaieldakse</i>
31	rabelema	<i>rabelda</i>	<i>rabeleb</i>	<i>rabeles</i>	<i>rabelnud</i>	<i>rabeldud</i>	<i>rabeldakse</i>
32	s'eisma	<i>s'eista</i>	<i>seisab</i>	<i>s'eisis</i>	<i>s'eisnud</i>	<i>s'eistud</i>	<i>s'eistakse</i>
33	n'aerma	<i>n'aerda</i>	<i>naerab</i>	<i>n'aeris</i>	<i>n'aernud</i>	<i>n'aerdud</i>	<i>n'aerdakse</i>
34	s'aatma	<i>s'aata</i>	<i>saadab</i>	<i>s'aatis</i>	<i>s'aatnud</i>	<i>saadetud</i>	<i>saadetakse</i>
35	p'etma	<i>p'etta</i>	<i>petab</i>	<i>p'ettis</i>	<i>p'etnud</i>	<i>petetud</i>	<i>petetakse</i>
36	tulema	<i>t'ulla</i>	<i>tuleb</i>	<i>tuli</i>	<i>tulnud</i>	<i>t'uldud</i>	<i>tullakse</i>
37	võima	<i>võida</i>	<i>võib</i>	<i>võis</i>	<i>võinud</i>	<i>võidud</i>	<i>võidakse</i>
37i	s'aama			<i>s'ai</i>			
38	käima	<i>k'äia</i>	<i>k'äib</i>	<i>k'äis</i>	<i>käinud</i>	<i>k'äidud</i>	<i>käiakse</i>
38i	s'ööma	<i>s'üüa</i>		<i>s'õi</i>			<i>süüakse</i>

8. TRÜKI TOIMETAMISEL KASUTATUD ALLIKAD

Sõnaraamatud

- An intermediate Greek–English Lexicon.** Founded Upon the 7th edition of Liddell and Scott’s Greek-English Lexicon. Oxford, 2000.
- Brockhaus Wahrig Deutsches Wörterbuch: in 6 Bänden.** Bd. 1–6 hrsg. von Gerhard Wahrig ... [et al.] Wiesbaden, Brockhaus, Stuttgart: Deutsche Verlags-Anstalt, 1980–1984.
- Collins Concise Dictionary.** Sinclair, J., Hanks, P., Fox, G., Moon, R., Stock, P. (principal eds), Collins, HarperCollins Publishers, 2001 (5. trükk).
- Collins Shorter English Dictionary.** HarperCollins, 1993.
- Duden. Das grosse Fremdwörterbuch.** Herkunft und Bedeutung der Fremdwörter. 4. aktualisierte Auflage. Mannheim, Leipzig, Wien, Zürich: Dudenverlage, 2007.
- Duden. Fremdwörterbuch.** Mannheim, Wien, Zürich: Dudenverlag, 1997.
- Eesti etimoloogiasõnaraamat.** Koost. ja toim. I. Metsmägi, Sven-Erik Soosaar. Peatoimetaja I. Metsmägi. Eesti Keele Instituut. Tallinn: Eesti Keele Sihtasutus, 2012.
- Eesti keele seletav sõnaraamat 1–6.** Toim. M. Langemets, M. Tiits, T. Valdre, L. Veskis, Ü. Viks, P. Voll. Tallinn: Eesti Keele Sihtasutus, 2009.
- Estnisches etymologisches Wörterbuch 1–12.** J. Mägiste. Helsinki: Finnisch-Ugrische Gesellschaft, 1982–83 (Helsinki : Helsingin Yliopiston Monistuspalvelu Painatusjaos).
- Etimológiai szótár: magyar szavak és toldalékok eredete.** Főszerkesztő Zaicz Gábor. Budapest: Tinta Könyvkiadó, 2006.
- Groot woordenboek der Nederlandse taal.** J. H. van Dale, 12e herz. dr. door G. Geerts en H. Heestermans; in samenw. met C.A. den Boon en E.C.M. Vos; etymologie door P. A. F. van Veen in samenw. met N. van der Sijs. Utrecht; Antwerpen: Van Dale Lexicografie, 1992 (3 köites).
- Il Nuovo Zingarelli minore.** Vocabolario della lingua italiana di N. Zingarelli. Undicesima edizione minore. Bologna: Zanichelli, 1991.
- Inglise-eesti ja eesti-inglise ärisõnastik.** Tallinn: TEA, 1993.
- Inglise-eesti-vene keemia sõnaraamat.** Tallinn: Eesti Entsüklopeediakirjastus, 1998.
- Larousse pratique.** Dictionnaire du français au quotidien. Paris, 2003.
- Latein und Griechisch im Deutschen Wortschatz.** Berlin: Volk und Wissen Volkseigeber Verlag, 1979.
- Le grand Robert de la langue française: dictionnaire alphabétique et analogique de la langue française.** Tome I–IX. 2. éd., entièrement rev. et enrichie par Alain Rey. Paris: Le Robert, 1989.

- Le petit Robert de la langue française.** Paris: Dictionnaires le Robert, 2006.
- Mittelniederdeutsches Wörterbuch.** Band 1–6. K. Schiller und A. Lübben. Bremen: Kühtmann, 1875–1881.
- Nationalencyklopedins ordbok.** Band 1–3. Höganäs: Bra böcker, 1996.
- Nusvensk ordbok.** Band 1–5. O. Östergren. Stockholm: Wahlström & Widstrand, 1981.
- Nykysuomen etymologinen sanakirja.** K. Häkkinen. Helsinki: WSOY, 2011.
- Oxford Dictionary of Foreign Words and Phrases.** Oxford University Press, 1997.
- Oxford Latin dictionary.** Edited by P. G. W. Glare. Oxford: Clarendon Press, 1983.
- The Oxford English dictionary.** Vol. 1–20. Prepared by J. A. Simpson and E. S. C. Weiner. Oxford: Clarendon Press, 1991.
- The Pocket Oxford Latin Dictionary.** Oxford University Press, 1994.
- Ungari-eesti sõnaraamat = Magyar-ézt szótár.** Peatoimetajad T. Seilenthal, A. Nurk. Koostajad A. Kippasto, A. Nurk, T. Seilenthal. Tallinn: Eesti Keele Sihtasutus, 2010.
- Uniwersalny słownik języka polskiego.** Tom 1–4. Pod redakcja Stanisława Dubisza. Warszawa: Wydawnictwo Naukowe PWN, 2003.
- Webster's Encyclopedic Unabridged Dictionary of the English Language.** Webster's New World Dictionary of American English 1991.
- Wielki słownik polsko-angielski = The great Polish-English dictionary.** J. Stanisławski; redaktor naukowy W. Jassem. Warszawa: Wieda Powszechna, 1969.
- Õigekeelsussõnaraamat ÕS 2006.** Koost. Tiiu Erelt, Tiina Leemets, Sirje Mäearu, Maire Raadik. Toim. Tiiu Erelt. Tallinn: Eesti Keele Sihtasutus, 2006.
- Большой академический монгольско-русский словарь = Монгол орос дэлгэрэнгүй их толь.** Том I–IV. Институт языка и литературы Академии наук Монголии, Институт языкознания Российской академии наук. Под общей редакцией А. Лувсандэндэва и Ц. Цэдэндамба. Москва: Academia, 2001–2002.
- Большой турецко-русский словарь.** Москва: Русский язык, 1998.
- Этимологический словарь русского языка.** Том 1–4. М. Фасмер. Перевод с немецкого и дополнения О. Н. Трубачева, Москва: Прогресс, 1964–1973.
- Этимологический словарь современного русского языка: в двух томах.** Том 1–2. Составитель А. К. Шапошников. Москва: Флинта : Наука, 2010.
- Историко-этимологический словарь современного русского языка.** Том I–II. П. Я. Черных. Москва: Русский язык, 1993.
- Опытъ словаря тюркскихъ наречий.** В. В. Радлов. Т. I–IV = Versuch eines Wörterbuches der Türk-Dialekte. Bd. I–IV. Санктпетербург: Императорская академия наук, 1893–1911.
- Словарь современного русского литературного языка.** Том 1–17. Москва, Ленинград: Академия наук СССР. 1950–1965.
- Татарско-русский словарь = Татарча-русча сузлек.** Москва: Советская энциклопедия, 1966.

Erialakirjandus ja entsüklopeediad

- Aktuaalne majandusleksikon.** Koost. U. Mereste. Tallinn: Olion, 1994.
- Eesti maaelu entsüklopeedia I–II.** Tallinn: Eesti Entsüklopeediakirjastus, 2008.
- Eesti-soome-inglise-saksa-vene börsisõnastik.** U. Liivaku, U. Mereste. Helsinki: Lakimiesliiton Kustannus, 1994.
- Foto- ja filmitehnika entsüklopeedia.** Tallinn: Valgus, 1988.
- Füüsika sõnaraamat 1–5.** V. Korrovits, H. Käämbre. Tallinn, 1992.
- Katoliku kiriku katekismuse kompendium.** Rooma-Katoliku Kiriku Eesti Apostellik Administratuur, 2008.
- Kunstileksikon.** Koost. R. Paris, E. End. Stockholm, 1986.
- Kunstitermineid.** Koost. M. Raiend. RE Stúdio, 1995.
- Muusikasõnastik.** J. Habela. Tallinn: Eesti Raamat, 1972.
- Ortodoksi teadmiste käsiraamat.** Toim. A. Sarapik. Tallinn, 1992.
- Perenaise leksikon.** L. Petti. Tallinn: Valgus, 1993.
- Piibli entsüklopeedia.** Tallinn: Eesti Raamat, 1996.
- Piibli nimede leksikon.** Tallinn: Logos, 2000.
- Süstemaatilise teoloogia käsiraamat.** E. Salumaa. EELK Usuteaduste Instituut, 2008.
- Teaduse ja tehnika seletav sõnaraamat.** Tallinn: TEA, 1997.
- Õigusleksikon.** Koost. K. Maurer. Interlex 2000.
- Üldine usundilugu.** T. Kulmar. Tartu Ülikooli Kirjastus, 2006.

Interneti-allikad

- Dictionnaire Français,** http://www.lexilogos.com/francais_langue_dictionnaires.htm
- Digitales Wörterbuch der deutschen Sprache,** <http://www.dwds.de/>
- Eesti keele seletav sõnaraamat,** <http://www.eki.ee/dict/ekss/>
- Eestikeelsete imetajanimetuste andmebaas,** <http://www.elus.ee/imetajad/>
- Eestikeelsete taimenimede andmebaas,** <http://www.ut.ee/taimenimed/>
- Eesti õigekeelsussõnaraamat ÕS 2006,** <http://www.eki.ee/dict/qs/>
- Google'i otsingumootor,** <http://www.google.com>
- Ida mõtteloo leksikon,** <http://www.eao.ee/index.php?page=leksikon>
- IT ja sidetehnika seletav sõnaraamat,** <http://vallaste.ee/>
- Le Trésor de la Langue Française informatise,** <http://atilf.atilf.fr/>
- Maailma keeled, kirjad ja rahvad,** <http://www.eki.ee/knab/keelk.htm>
- Oxford English Dictionary,** <http://www.oed.com/>

Tähestik

a b c d e f g h i j k l m n o p q r s š z ž t u v w õ ä ö ü x y